

รายงาน

เรื่อง เรื่องบริษัทรับประกันภัยขอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(เกี่ยวกับการประกันไฟ)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (อนุกรรมการชุด ๑) และผู้แทนกระทรวงเศรษฐการ (พระวุฒิสาสตร์เนติญาณ) ได้พร้อมกันประชุมตรวจพิจารณาคำเสนอขอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของสมาคมรับประกันไฟแห่งกรุงสยามตามคำสั่งคณะรัฐมนตรีแล้ว

คณะกรรมการไม่เห็นด้วยกับคำขอที่เสนอมามากหลายข้อดังจะเห็นได้ต่อไปนี้ เหตุผลข้อใหญ่ก็คือ ถึงแม้ว่าคำขอของบริษัทจะมีข้อสนับสนุนโดยเหตุผลอันสมควร หรือโดยอาศัยเหตุที่ว่า ในต่างประเทศเขาได้มีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้กันใหม่แล้วเมื่อไม่นานมานี้ก็คณะกรรมการไทยก็ได้คำนึงถึงเหตุการณ์ภายในประเทศสองประการ คือ

ประการแรก บุคคลผู้ที่เข้าทำสัญญาประกันภัยในสยามยังมีความรู้ทั่วไปและความรู้ในทางกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยนี้ต่างกับคนในต่างประเทศมาก ฉะนั้นในขณะนี้จึงจำต้องคุ้มครองป้องกันให้มากเป็นพิเศษมิให้ถูกมัดโดยข้อสัญญาอันมีอาจที่จะเข้าใจได้แจ่มแจ้งหรือปฏิบัติให้ถูกต้องได้

ประการที่ ๒ ในประเทศสยามใช้ว่าจะมีแต่บริษัทใหญ่ ๆ และมีชื่อเสียงซึ่งเป็นผู้แทนของสมาคมรับประกันไฟเท่านั้นก็หาไม่ ยังมีบริษัทเล็ก ๆ อีกมากด้วยกันบางทีก็เป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นโดยมีหลักฐานอ่อนแอ (Mushroom Companies) ซึ่งไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ หากว่าจะยอมให้บริษัทใหญ่ ๆ ดังกล่าวแล้วได้รับประโยชน์ในทางกฎหมายบางประการ ซึ่งบริษัทเหล่านั้นจะไม่นำไปใช้ในทางที่ผิดก็ดี ก็เกรงว่าบริษัทอื่น ๆ จะถือโอกาสนั้นหลอกลวงราษฎรให้หลงและหลีกเลียงความรับผิดชอบของตนมากขึ้นเสมอ

คำตอบปัญหาทั้งหลายในเรื่องนี้ ส่วนมากอยู่ภายในข้อคำนึงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

มาตรา ๘๗๐ ตกลงกันว่าให้เปลี่ยนมาตรานี้เสียใหม่ทั้งมาตรา โดยใช้ความในมาตรา ๓๐ วรรค ๑, ๒ และ ๓ แห่งกฎหมายฝรั่งเศส ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๓๐ แทนแต่แก้ถ้อยคำตามที่ฝ่ายบริษัทร้องขอเสียบ้างเล็กน้อย (ดูรายงานของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗) นอกจากนั้นวรรค ๒ ของมาตรา ๘๗๐ ที่ใช้อยู่เวลานี้ (ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “simultaneously” “พร้อมกัน”) ให้คงไว้ตามเดิม และให้เป็นวรรค ๔ ของมาตรา ๘๗๐ ใหม่ ซึ่งอ่านได้ความดังนี้

“ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นเกี่ยวกับประโยชน์อันเดียวกัน และเพื่อภัยอันเดียวกัน ท่านว่าผู้เอาประกันภัยต้องบอกกล่าวผู้รับประกันภัยแต่ละคนให้ทราบการประกันภัยรายอื่นที่ท่านทำไว้ทันที เมื่อสัญญาประกันภัยรายอื่นนั้นได้ทำเสร็จวันแต่จะตกลงกันได้เป็นอย่างอื่น

ในคำบอกกล่าว ผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบชื่อของผู้รับประกันภัยซึ่งทำสัญญาประกันภัยรายอื่นนั้น และระบุจำนวนเงินที่เอาประกันภัยด้วย

เมื่อทำสัญญาประกันภัยหลายราย ไม่ว่าจะทำพร้อมกันหรือต่างวันกัน เพื่อยอดจำนวนเงินเท่ากันหรือสูงกว่าราคาแห่งทรัพย์สิน และผู้เอาประกันภัยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขตั้งระบุไว้ในสองวรรคก่อนแล้ว ท่านว่าสัญญาประกันภัยเหล่านั้นสมบูรณ์และสัญญาแต่ละรายมีผลตามส่วนแห่งจำนวนเงินที่ทำสัญญาเพียงเท่าจำนวนราคาทั้งหมดแห่งทรัพย์สินที่เอาประกันภัย

อันสัญญาประกันภัยทั้งหลาย ถ้าลงวันเดียวกัน ท่านให้ถือว่าได้ทำพร้อมกัน”

มาตรา ๘๗๔ และ ๘๗๗ ขอให้ระลึกว่า สมาคมรับประกันไฟได้ขอให้ตัดความในมาตรา ๘๗๗ ตอนที่ว่า “อนึ่ง จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นนั้น” ออกเสีย (คือการตีราคา ณ สถานที่และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น) กับนอกจากขอแก้ไขเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้ว เห็นควรขอให้เพิ่มความลงในมาตรา ๘๗๔ อีกวรรคหนึ่งว่า “อนึ่งเพียงแต่เติมจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยลงไว้ในสัญญาประกันภัยนั้น ท่านมิให้ถือว่าเป็นการกำหนดราคาแห่งมูลประกันภัย” (ดูรายงานของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗)

อนึ่งคณะกรรมการก็ได้ทราบอยู่ว่าความจริง ศาลฎีกาได้ถือตามนโยบายเช่นนั้นเหมือนกัน ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๕ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕^๑ กรรมการไทยมีความเห็นว่าทั้งนี้เป็นประกันแก่บริษัทเพียงพออยู่แล้ว เหตุฉะนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องตัดความในมาตรา ๘๗๗ ที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้นออก ทั้งไม่จำต้องบัญญัติถึงวิธีการกำหนดราคาให้บริบูรณ์ขึ้นอีกในมาตรา ๘๗๔ ดังที่บริษัทเห็นควรให้บัญญัติไว้นั้นเลย

ความเห็นแย้ง ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๘๗๔ และ ๘๗๗ นี้ ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย และนายเรน คาโซ ได้เสนอความเห็นแย้งไว้โดยเห็นว่าบริษัทมีเหตุผลดีในการที่ขอให้เอานโยบายซึ่งศาลฎีกาได้รับรองว่าถูกต้องดีแล้วนั้นบัญญัติลงไว้เสียในกฎหมาย คำพิพากษาของศาลอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ ส่วนกฎหมายคงเป็นกฎหมายอยู่นั่นเอง กรรมการฝ่ายที่มีความเห็น

^๑ กรรมการศาลฎีกาเห็นว่าจำนวนเงินที่จำเลยผู้รับประกันภัยจะต้องใช้ให้โจทก์คือจำนวนราคาค่าเสียหายซึ่งอัครศิษย์ได้เผาผลาญอย่างแท้จริง ให้อ้างจำนวนเงิน ๔๐๐๐๐ บาทอันเป็นแต่เพียงราคาที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ซึ่งผู้รับประกันจะต้องชำระไม่

จริงอยู่ มาตรา ๘๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้นั้นเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาค่าเสียหายเท่านั้น

แต่ตามกรมธรรม์ประกันภัยมีเงื่อนไขบังคับให้โจทก์รักษาสมุดบัญชีทั้งหลายมิให้อัครศิษย์เผาผลาญได้ ที่ทำเช่นนั้นจำเลยผู้รับประกันภัยจะได้มีความสามารถคำนวณราคาพินาศอันแท้จริงจากบัญชีและบล้างข้อสันนิษฐานแห่งมาตรา ๘๗๗ ได้

ข้อที่โจทก์อ้างว่าข้อตกลงในกรมธรรม์ข้อนี้ที่ขัดต่อข้อสันนิษฐานแห่งมาตรา ๘๗๗ ต้องเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๓-๑๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจพิจารณามาตราทั้ง ๒ ที่โจทก์กล่าวอ้างแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติแห่งมาตรา ๘๗๗ เป็นแต่เพียงบทบัญญัติธรรมดาซึ่งคู่สัญญาสามารถตั้งข้อตกลงยกเว้นหรือลบหลักได้ ไม่ใช่เป็นบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างใดไม่

แย้งทราบอยู่เหมือนกันว่า นโยบายที่แก้ไขนี้เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ดังที่ปรากฏในกฎหมายใหม่ของฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๙๓๐ แต่เพื่อที่จะให้เป็นที่ยึดถือกัน กรรมการฝ่ายที่มีความเห็นแย้งจึงมีความเห็นให้รักษาความในมาตรา ๘๗๗ ดังกล่าวแล้วไว้ แต่อย่างน้อยให้ระบุไว้ด้วยว่า บทบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ “เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น” เพราะฉะนั้น ข้อเสนอของกรรมการฝ่ายที่มีความเห็นแย้งจึงเป็นดังนี้

ในมาตรา ๘๗๗ วรรค ๒ ให้กล่าวว่า “อนึ่งจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นนั้น เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

ทั้งนี้การที่จะเติมความวรรคใหม่เข้าในมาตรา ๘๗๔ ตามที่บริษัทขอร้องนั้น ก็ย่อมทำได้ ซึ่งจะไม่เป็นการอำนวยการอันใดแก่บริษัทเลย

มาตรา ๘๗๖ บริษัทขอแก้มาตรานี้โดยอ้างเหตุว่า บุคคลที่ล้มละลายอยู่ในฐานะที่ ต่ำกว่าผู้เอาประกันภัยอื่น ๆ (ดูรายงานของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗)

กรรมการมีความเห็นว่า การที่บริษัทคิดว่า บุคคลที่ล้มละลายอยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าผู้เอาประกันภัยอื่น ๆ ก็เพราะบริษัทถือเอาว่า ทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียได้ในระหว่างที่สัญญานั้นมีอายุอยู่ แต่คณะกรรมการมีความสงสัยว่าการจะเป็นไปเช่นนั้นได้จริงหรือ และอาจจะมีคำพิพากษาของศาลวินิจฉัยว่า การบอกเลิกสัญญาประกันภัยในระหว่างที่สัญญายังมีอายุอยู่นั้น เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ได้ โดยเฉพาะในกรุงเทพ ฯ ซึ่งบริษัทมีวิธีการปฏิบัติอยู่ คือ แทนที่จะทำสัญญากันนาน ๆ บริษัทให้ต่ออายุสัญญาใหม่ทุก ๆ ปี ในระหว่างที่ยังไม่มีหลักกฎหมายอันแน่นอนในเรื่องนี้ จึงควรสงวนฐานะในกฎหมายไว้ให้คงเป็นไปตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ก่อน

มาตรา ๘๗๗ (๓) คณะกรรมการมีความเห็นว่า บทบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นการสมควรแล้ว และได้บัญญัติขึ้นไว้โดยประสงค์ที่จะให้มีความเข้มงวดกวดขันน้อยกว่า บทบัญญัติเช่นเดียวกันในประมวลกฎหมายพาณิชย์ของญี่ปุ่น (มาตรา ๔๑๔) นอกจากนั้น คำว่า “Salvage” ตามที่บริษัทเสนอมา (ดูรายงานของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗) มีความหมายเป็นทางเทคนิคในกฎหมายอังกฤษ ซึ่งอาจจะเป็นการผูกมัดศาลสยามเกินไป

มาตรา ๘๘๑ คณะกรรมการมีความเห็นว่า ควรรักษามาตรานี้ไว้ตามเดิม เพราะเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งกับประโยชน์แห่งบ้านเมืองในเวลานี้ เพราะฉะนั้นข้อที่บริษัทเสนอให้แก้ไข (ดูรายงานของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗) จึงไม่ควรแก้ไขในเวลานี้

มาตรา ๘๘๒ คณะกรรมการมีความเห็นยืนตามความเห็นในรายงานของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ลงวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ว่า ไม่มีเหตุผลอย่างใดในการที่จะแก้กำหนดอายุความ (๒ ปี) ในขณะนี้เป็นอย่างอื่น

หัวหน้ากองกฤษฎีกา
ลงนามแทนเลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา
๑๙ กรกฎาคม ๒๕๗๘

บันทึกความเห็น

มาตรา ๘๗๐

กฎหมายที่ใช้อยู่เดี๋ยวนี้อำนาจบัญญัติให้ผู้รับประกันภัยรับผิดชอบตามส่วนมากน้อยจะเฉพาะในกรณีที่ผู้รับประกันภัยได้รับประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นพร้อมกันเพื่อความวินาศภัยอันเดียวกัน แต่ในกรณีที่ผู้รับประกันภัยรับผิดชอบเป็นสองรายหรือกว่านั้นสืบเนื่องเป็นลำดับกัน กฎหมายบัญญัติให้ผู้รับประกันภัยคนแรกรับผิดชอบเพื่อความวินาศภัยก่อน ถ้าและจำนวนเงินซึ่งผู้รับประกันภัยคนแรกได้ใช้นั้นยังไม่คุ้มจำนวนวินาศภัย ผู้รับประกันภัยถัดไปจึงต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นต่อ ๆ กันไปจนกว่าจะคุ้มวินาศ

บริษัทประกันภัยขอให้เปลี่ยนเป็นผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบตามส่วนมากน้อยไม่ว่าจะได้รับประกันภัยพร้อมกันหรือสืบเนื่องเป็นลำดับกัน และขอให้บังคับผู้เอาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นให้แจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบเมื่อได้เอาประกันภัยเพื่อความวินาศภัยอันเดียวกันนั้นไว้แก่ผู้รับประกันภัยมากกว่าหนึ่งราย ข้อบังคับนี้หากมีบัญญัติไว้ในกฎหมายปัจจุบันไม่

การบังคับให้ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบตามส่วนมากน้อยในระหว่างพวกเขาด้วยกัน ไม่ว่าจะได้รับประกันภัยพร้อมกันหรือสืบเนื่องเป็นลำดับกันนั้นเป็นการยุติธรรมแล้ว และการบังคับให้ต้องแจ้งให้พวกที่รับประกันภัยไว้ทุกรายทราบเมื่อได้เอาประกันภัยไว้เป็นสองรายหรือกว่านั้นนี้ เป็นโอกาสให้พวกที่รับประกันภัยได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของผู้เอาประกันภัย เพราะผู้เอาประกันภัยที่จะคิดการทุจริตมักจะทำเอาประกันภัยไว้กับผู้รับประกันภัยหลาย ๆ ราย แล้วจัดการคิดอ่านเอาทรัพย์สินของตนเอง การแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทุกรายทราบจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง

มาตรา ๘๗๔

กฎหมายที่ใช้อยู่เดี๋ยวนี้อำนาจบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้รับประกันภัยที่จะต้องสืบหักล้างว่าราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่ได้ตกลงกันไว้นั้น เป็นจำนวนสูงเกินไปกว่าจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง มิฉะนั้นแล้วกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่ได้ตกลงกันไว้นั้นเป็นจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

บริษัทประกันภัยข้อ (๑) ให้เปลี่ยนเป็นว่าผู้รับประกันภัยชอบที่จะได้ลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน เมื่อราคาแห่งมูลประกันตามที่ได้ตกลงกันไว้นั้นเป็นจำนวนสูงเกินไปนัก (๒) ให้เปลี่ยนถ้อยคำ “ถ้าคู่สัญญาได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้” เป็น “ถ้าคู่สัญญาได้กำหนดราคาไว้” (๓) ให้เพิ่มถ้อยคำ “การมีจำนวนประกันไว้ในสัญญาประกันภัยเท่านั้นจะไม่ถือว่าเป็นราคาแห่งมูลประกัน” (๔) ให้เพิ่มถ้อยคำในตอนสองว่า “จำนวนเงินใดกล่าวไว้ในสัญญาประกันภัยจะไม่ถือเป็นราคาแห่งมูลประกันภัย เว้นไว้แต่จะได้มีถ้อยคำในสัญญาประกันภัยกล่าวไว้โดยชัดแจ้งเช่นนั้น ทั้งกล่าวว่าจำนวนนั้นจะยอมรับเป็นราคาแห่งมูลประกันภัยในเมื่อได้เกิดวินาศภัยขึ้น”

ถ้าอนุญาตให้บริษัทประกันภัยเปลี่ยนมาตรานี้ตามที่ขอมาได้ ก็เท่ากับอนุญาตให้บริษัทประกันภัยเอาเปรียบแก่ผู้เอาประกันภัยอย่างมากมาย เพราะตามที่เปลี่ยนใหม่ จำนวนเงิน

ในสัญญาประกันภัยเป็นแต่เพียงจำนวนกะประมาณไว้ ถ้าบริษัทประกันภัยเห็นว่าเป็นจำนวนสมควรก็จะจ่ายให้ ถ้าบริษัทประกันภัยเห็นว่ามากเกินไปกว่าจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง บริษัทก็จะไม่จ่ายให้ ในที่สุดผู้เอาประกันภัยต้องฟ้องร้องกลับมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าความจริงได้เสียหายไปเท่าไร ถ้าไม่เกิดวินาศภัยขึ้นบริษัทก็กินเงินเบี้ยประกันภัยเรื่อย ๆ ไปทุกปี ครั้นเกิดวินาศภัยขึ้น ผู้เอาประกันภัยกลับต้องพิสูจน์ว่าจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงเท่ากับจำนวนที่ได้กะประมาณไว้ในสัญญาประกันภัย การที่กฎหมายปัจจุบันสันนิษฐานไว้ก่อนว่าราคาแห่งมูลประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้เสียเบี้ยประกันภัยเป็นจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงนั้นเป็นการยุติธรรมดีแล้ว เพราะผู้ประกันภัยได้รับเบี้ยประกันภัยในจำนวนนั้น ในเบื้องต้นควรถือว่าจำนวนนั้นเป็นมูลราคาแห่งทรัพย์สินที่ได้เอาประกันไว้ เมื่อผู้ประกันซึ่งได้รับเบี้ยประกันภัยในจำนวนนั้นโต้เถียงก็ควรเป็นหน้าที่ของผู้นั้นจะต้องพิสูจน์หักล้าง

การที่กฎหมายปัจจุบันยอมให้ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้แต่จำนวนวินาศภัยอันแท้จริง คั้นเบี้ยประกันภัยให้ตามส่วนพร้อมด้วยดอกเบี้ยนั้น ก็เป็นการให้เปรียบแก่ผู้รับประกันภัยมากพออยู่แล้ว เพราะทำสัญญาประกันภัยกันเป็นรายปี ผู้รับประกันภัยจะคั้นเบี้ยประกันส่วนที่เกินไปพร้อมด้วยดอกเบี้ยก็แต่เฉพาะในปีที่เกิดวินาศภัย ส่วนปีก่อน ๆ หมดสัญญากันไปแล้ว ผู้รับประกันภัยไม่ต้องคั้นเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระเกินไป

มาตรา ๘๗๖

กฎหมายที่ใช้อยู่เดี๋ยวนี้บัญญัติว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับตามควรแก่เรื่อง แต่กระนั้นก็ดี ถ้าเบี้ยประกันภัยได้ส่งแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยเท่าใดไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสุดลง”

บริษัทรับประกันภัยขอให้เปลี่ยนเป็นว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับตามควรแก่เรื่อง แต่กระนั้นก็ดี ถ้าเบี้ยประกันภัยได้ส่งแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยเท่าใดไซ้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสุดลง เมื่อผู้เอาประกันภัยได้คั้นจำนวนเบี้ยประกันภัยให้ตามส่วน” โดยอ้างเหตุว่าเพื่อจะไม่ให้ฐานะของผู้เอาประกันที่เป็นคนล้มละลายดีไปกว่าผู้เอาประกันภัยคนอื่น ๆ

ถ้าเชื่อตามเหตุผลที่อ้างมาแล้ว ก็ต้องแปลว่าในเวลาผู้เอาประกันภัยที่ไม่ใช่คนล้มละลาย แม้ได้ส่งเบี้ยประกันภัยเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยเท่าใดก็ดี ผู้รับประกันภัยก็ชอบที่จะบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสิ้นสุดลงได้

แต่กฎหมายปัจจุบันเป็นเช่นนี้จริงหรือ? ตรงกันข้ามถ้าแปลตามมาตรานี้แล้วต้องเข้าใจว่า เมื่อห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสิ้นสุดลง ถ้าผู้เอาประกันที่เป็นคนล้มละลายได้ส่งเบี้ยประกันภัยแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยเท่าใด ก็ต้องห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนระยะเวลานั้นสุดลง แม้ผู้เอาประกันภัยที่ไม่ได้เป็นคนล้มละลายไม่ได้ส่งเบี้ยประกันภัยแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยเท่าใด

เมื่อกฎหมายปัจจุบันแปลได้เช่นนี้ การที่จะยอมเปลี่ยนตามที่บริษัทประกันภัยขอเปลี่ยนก็เป็นการเปลี่ยนสิทธิของผู้เอาประกันภัยอย่างมากมาย

มาตรา ๘๗๗

บริษัทประกันภัยขอให้ตัดตอนที่บัญญัติว่า “หนึ่งจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นนั้น”

เหตุผลเช่นเดียวกันกับการขอเปลี่ยนแปลงมาตรา ๘๗๔

และบริษัทประกันภัยขอให้ยกเลิกถ้อยคำในอนุมาตรา ๓ ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อบรรเทาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้ นั้นมิให้วินาศ” เสียแล้วใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน “reasonable expenses incurred in salvage operations for the purpose of preventing or reducing loss of or damages to the insured property”

ปัญหาว่าเป็นการสมควรหรือไม่ที่จะลดความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยลงจะเป็นการสมควรก็ต่อเมื่อ กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลานี้รุนแรงเข้มงวดเกินไป ไม่ให้ความยุติธรรมแก่ผู้รับประกันภัย จนเป็นเหตุทำให้บริษัทประกันภัยต่าง ๆ คิดจะเลิกไม่ทำการรับประกันภัยต่อไปในกรุงเทพฯ จะเป็นการเดือดร้อนแก่ประชาชนพลเมืองในการที่จะหาผู้รับประกันภัยต่อไปอีกไม่ได้

เท่าที่ทราบเวลานี้บริษัทประกันภัยสัญชาติต่าง ๆ นิยมกันรับประกันภัยในกรุงเทพฯ แม้จะได้เคยมีการวางเพลิงกันบ้าง รัฐบาลก็ได้เปลี่ยนแปลงกฎหมายเพิ่มโทษให้แล้ว เวลานี้ก็นับไว้ว่าเป็นปกติแล้ว พวกบริษัทประกันภัยก็ไม่เคยปรากฏว่าย่อท้อถึงกับเลิกล้มไป ความกลับปรากฏตงกันข้าม บริษัทรับประกันภัยต่าง ๆ แย่งกันรับประกัน ยอมให้ค่านายหน้าแรง ๆ

ถ้าฟังเสียงราษฎร จะได้ยินบ่นว่าบริษัทประกันภัยเพิ่มข้อเงื่อนไขนั้นข้อเงื่อนไขนี้ คอยเอาเปรียบผู้เอาประกันภัยอยู่เสมอ

อนึ่งเมื่อมาระลึกถึงความไม่เพียงพอของราษฎรเราซึ่งมีอยู่ในเวลานี้แล้ว ยิ่งทำให้รู้สึกว่รัฐบาลจะต้องคอยระวังมิให้ผู้รับประกันภัยเอาเปรียบราษฎร

ถ้าตรวจดูในทะเบียนผู้รับประกันภัยแล้ว จะเห็นว่ามีผู้มาขอทำการรับประกันภัยมากขึ้นเป็นลำดับ มิได้ลดลงเลย นี่แสดงให้เห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการประกันภัยของเราไม่เป็นที่รังเกียจ

บริษัทประกันภัยที่รวมหัวกันร้องขอให้เปลี่ยนกฎหมายมีแต่พวกบริษัทฝรั่ง บริษัทจีนที่ทำการรับประกันภัยซึ่งเป็นทีนิยมของผู้เอาประกันภัยทั่วไปในเวลานี้ เนื่องจากพวกบริษัทจีนมิใช่ตัวแทนยอมจ่ายให้ได้โดยดีในเมื่อได้เกิดวินาศภัยขึ้น หากได้รู้สึกเดือดร้อนประการใดไม่

มาตรา ๘๘๑

กฎหมายที่ใช้อยู่เดี๋ยวนี้บัญญัติว่า “ถ้าความวินาศภัยเกิดขึ้น เพราะภัยมีขึ้นตั้งผู้รับประกันภัยตกลงประกันภัยไว้ไซ้ เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยนั้นทราบความวินาศนั้นแล้ว ต้องบอกกล่าวแก่ผู้รับประกันภัยโดยไม่ชักช้า

ถ้ามิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนผู้รับประกันภัยอาจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่การนั้นได้ เว้นแต่อีกฝ่ายหนึ่งจะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้”

บริษัทรับประกันภัยขอให้เปลี่ยนใช้ถ้อยคำเหล่านี้แทน “ผู้เอาประกันภัยต้องบอกกล่าวแก่ผู้รับประกันภัยในทันทีที่ได้ทราบว่าได้มีการเสียหายเกิดขึ้นตั้งที่ผู้รับประกันภัยตกลงประกันภัยไว้ และอย่างน้อยไม่เกินกว่า ๕ วัน

การบอกกล่าวในวรรคก่อนจะสิ้นสุดเวลาโดยสัญญาไม่ได้ แต่ยืดเวลาออกไปได้ โดยทั้งสองฝ่ายตกลงสัญญากัน ผู้เอาประกันภัยซึ่งพิสูจน์ได้ว่าจะบอกกล่าวตามเวลาที่กำหนดไว้ไม่ได้ เนื่องจากเหตุสุดวิสัย จะถูกบังคับโดยข้อสัญญาให้เลิกสัญญาเสียไม่ได้”

การมีข้อสัญญาในสัญญาบังคับให้เลิกสัญญาเสียได้ ไม่ควรให้มีไว้ในสัญญาประกันภัยเลย กฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้ก็ไม่มี Clause of forfeiture อยู่ในมาตราใดเลย ราษฎรเราส่วนมากยังอ่านหนังสือไม่ออก เจื่อนไซซึ่งทำให้สัญญาเป็นโมฆะจึงไม่ควรให้มีอยู่ในสัญญาเลย

มาตรา ๘๘๑ ซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้ก็ยุติธรรมดีอยู่แล้ว ไม่ควรที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างไร

มาตรา ๘๘๒

กฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้บัญญัติให้ฟ้องเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนและให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัยภายในกำหนด ๒ ปี

บริษัทรับประกันภัยขอให้เปลี่ยนเป็นมีกำหนด ๑ ปี

มีอิตาเลียประเทศเดียวที่ใช้กำหนด ๑ ปี ประเทศอื่นนอกนั้นใช้กำหนด ๒ ปีบ้าง ๓ ปีบ้าง

กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลานี้เดินสายกลาง ใช้กำหนด ๒ ปี เป็นการสมควรแล้วไม่ควรยอมเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างอื่น

การที่บริษัทรับประกันภัยขอเปลี่ยนมาตรานี้ให้เหมือนกับประเทศเดียวในโลกส่อให้เห็นเจตนาเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวของบริษัทรับประกันภัยในการขอเปลี่ยนแปลงกฎหมายว่าด้วยการประกันภัยคราวนี้อย่างเด่นชัด

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงนาม) พระวุฒิสาสตรเนติญาณ

อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

วันที่ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๘